

ZON BİOBİRD

MART

Zonbiobird, Zonguldak'ın gizli kuş cennetini keşfederek koruma, bilinçlendirme ve ekoturizmi teşvik etmeyi amaçlayan önemli bir girişimdir.

<https://alfen.meb.k12.tr/>

İçerisindekiler

06

AK KUMKUŞU (CALIDRIS ALBA)

07

DAĞ YAĞMURKUŞU (CHARADRIUS MORINELLUS)

08

KÜÇÜK AKBALIKÇIL (EGRETTA GARZETTA)

09

ÇELTİKÇİ (PLEGADIS FALCINELLUS)

10

FLAMİNGO (PHOENICOPTERUS ROSEUS)

İçerisindekiler

11

KUĞU (CYGNUS OLOR)

12

SAKARCA (ANSER ALBIFRONS)

13

UZUNBACAK (HİMANTOPUS HİMANTOPUS)

14

DİKKUYRUK (OXYURA LEUCOCEPHALA)

15

YEŞİL DÜDÜKÇÜN (TRİNGA OCHROPUS)

İçerisindekiler

16

SUKILAVUZU (RALLUS AQUATICUS)

17

ÇAMURCUN (ANAS CRECCA)

18

KARA ÖRDEK (MELANİTTA NİGRA)

19

BENEKLİ SUYELVESİ (PORZANA PORZANA)

20

MEZGELDEK (TETRAX TETRAX)

İçerisindekiler

21

GÜLEN DENİZ KIRLANGICI (GELOCHELİDON NİLOTİCA)

22

ELMABAŞ PATKA (AYTHYA FERİNA)

23

KADİFE ÖRDEK (MELANİTTA FUSCA)

24

KARASIRTLI MARTI (LARUS FUSCUS)

25

TAŞÇEVİREN (ARENARIA İNTERPRES)

AK KUMKUŞU CALIDRIS ALBA

Zonguldak Bölgesi'nde denize kıyısı olan birçok yerde kayıtları bulunmaktadır. Genellikle deniz seviyesinden en az 200 m yüksekte olan söğüt ağaçlarıyla desteklenmiş hafif eğimli ya da düzlük alanlarda ürerler. Üremeyen bireyler ise tuzlu göl ya da iç göllerde bulunurlar. Fakat kışın denize maruz kalan açık kumlu kıyılar, nehir ağzları ve çakıllı kıyılarda da bulunurlar. Genellikle böcekler ve kabuklularla beslenirler. Üreme dönemlerinde küçük yumuşakça ve tohum gibi bitkisel maddelerle beslenirler. Nadiren leşçil ve küçük balıklarla da beslenirler.

DAĞ YAĞMURKUŞU CHARADRIUS MORINELLUS

Zonguldak'ta nadir görülen türlerden birisidir. Üreme dönemi dışında taşlı bozkırlar, tarım arazileri, sulak alanlar, kıyılar ve çalılık steplerde bulunur. Göç sırasında özellikle suya yakın olan kısa bitkilerle kaplı otlak, tarla, bozkır gibi yerlerde açıkta gözlenebilir. Böceklerle bazen topraktaki solu canlılarla, düzenli olarak da yapraklar, tohumlar ile beslenir. Göç sırasında tohum ve solucanlarla beslenirler.

KÜÇÜK AKBALIKÇIL EGRETTA GARZETTA

Tatlı, acı veya tuzlu sularda bulunabilirler. Zonguldak çevresinde genelde akarsularda ve en çok da Filyos Nehri boyunca görülürler. 10-15 cm derinliğindeki sığ ve bitkisi fazla olmayan suları tercih eder. Büyük akbalıkçıl ile çok karıştırılsa da ayağının sarı ve gagasının beyaz olması ile kolayca ayrılır; büyük akbalıkçıda tersidir. Ayrıca küçük genelde yazın, büyük ise kışın görülür. Besinlerini genelde balıklar oluşturur, 10 cm kadar olan küçük balıkları tercih eder. Balıklar dışında sucul veya karasal böcekler, böcek larvaları, yengeç, kurbağa, salyangoz, örümcekler, kurtlar, sürüngenler ve küçük kuşlar ile de beslenir.

ÇELTİKÇİ PLEGADİS FALCİNELLUS

Zonguldak çevresinde en çok Filyos Nehri'nde görülen bir türdür. Sığ sularda beslenirler. Tatlı veya tuzlu sulak alanlarda bulunan kısa boylu ağaç ve çalılarda yuvalanırlar. Genellikle lagün, ıslak çayır, bataklık, pirinç tarlaları gibi nehirler ve göl kıyılarını tercih ederler. Beslenmesi, uygunluğuna bağlı olarak mevsimsel olarak değişir. Yetişkinler, böcek larvaları (sucul böcekler, yusufçuk, çekirge), sülük, yumuşakçalar (salyangoz, midye), kabuklularla (yengeç) beslenirler. Bazen balık, kurbağa, kertenkele, küçük yılan ve yavru kuşlarla da beslendiği görülebilir.

FLAMİNGO

PHOENICOPTERUS ROSEUS

Zonguldak'ta ilk kez 25 Nisan 2013 tarihinde Ereğli sahilinde görülmüştür. Uzun ince bacaklara ve kıvrık bir gagaya sahiptir. Sığ su kütleler, tuzlu lagün, pH'sı 11'e kadar çıkabilen sulak alanlar, tuzlu ve bazik göllerde yaşarlar. Ayrıca iç baraj, nehir ağzı ve kıyı sularında da bulunabilirler. Çamurluk, bataklık, adacık ve açık kıyılarda yuvalarını yaparlar. Tüylerindeki pembelik besinlerdeki karotin miktarına bağlı olduğundan genç bireyler, daha beyazdır.

Özellikle *Artemia salina* karidesiyle beslenmesine rağmen yumuşakça, solucan, sucul böcek larvaları, küçük balık, bataklık bitkilerin tohumları, algler ve çürüyen yapraklarla beslenirler.

Besinlerini su ve çamurlu sulardan süzerek alırlar.

KUĞU CYGNUS OLOR

Zarafeti ile en güzel kuşlardan birisidir. Türkiye'de üç kuğu türü bulunmaktadır ve bu üç tür de Zonguldak'ta görülmektedir. Bu üç türün en yaygını kuğu veya diğer bir ismiyle sessiz kuğudur. Zonguldak'ta en sık olarak Sazköy sahilinde Filyos Nehri'nin kr cep yaptığı ve gül gibi görünen alanda görülmektedir. Bunun yanında zaman zaman liman ilerine de inmektedir. 2008 yılında 40 kadar kuğu kışını bu alanda geçirmiştir. Ancak maalesef kış boyunca 6 tanesi avcılar tarafından vurulmuştur. Gençleri gri, yetişkinleri beyaz renklidir. Sucul bitkilerin yaprakları ve gövdeleri ile beslenirler. Bazen kıyıya çıkıp çayırlar üzerinde otlarlar. Sıkça denize de inerler.

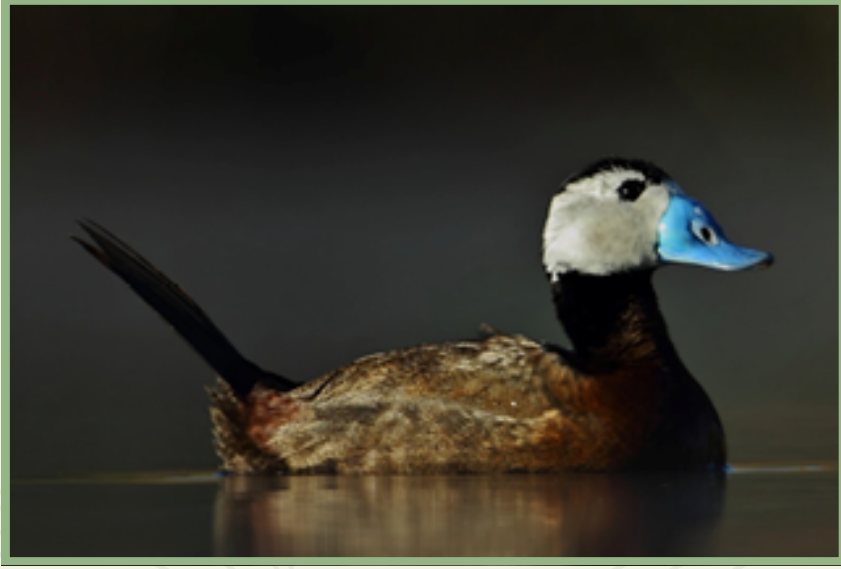
SAKARCA ANSER ALBIFRONS

Zonguldak çevresinde Kozlu, Filyos bölgelerinde kayıtları bulunmaktadır. Alnında geniş bir beyazlık ve karnında enine siyah şeritler bulunmasıyla diğer gri renkli kazlardan kolay bir şekilde ayırt edilir. Gençlerin alnında beyaz leke yoktur. Otlak , çayır ve sahilde bulunan tundra gibi açık alanlarda yaşarlar. Bataklık, göl, nehir, ağaç ve çalı kaplı gölet ve akarsuların yakınlarında da bulunabilirler. Otçul olan bu tür, karasal bitkilerin meyve, tohum ve yapraklarıyla beslenirler. Özellikle kış aylarında buğday, pirinç, arpa gibi tahıllarla beslenirler.

UZUNBACAK HİMANTOPUS HİMANTOPUS

Zonguldak Bölgesi'nde özellikle deniz kıyısı ya da nehir-deniz karışımı acı sularda bulunurlar. Çok uzun bacaklara sahip olmasıyla derin sularda çamurda yürüyerek besinlerini ararlar. Karasal bölgelerdeki büyük sulak alanların kıyılarında, nehir ağzı ve kıyusal habitatları tercih ederler. Tatlısu veya acı sulak alanlar ile tuzlu, çamurlu ya da kil yataklarında ürerler. Beslenmeleri mevsimlere göre değişkenlik gösterir. Genellikle sucul böcekler, yumuşakçalar, kabuklular, solucanlar, küçük balıklar, balık yumurtaları ve tohumlarla beslenirler. Göçmendirler.

DİKKUYRUK

OXYURA

LEUCOCEPHALA

Dünyadaki en nadir ördek türlerinden birisidir. Zonguldak'ta ilk kez 2012 yılı Kasım ayı sonlarında Zonguldak ve Kozlu Limanında belirlenmiştir. Zonguldak'ta kış ve bahar aylarında görülebilecek bir türdür. Dalıcı bir ördektir, sucul böcek ve kurtçuklar ile beslenir.

YEŞİL DÜDÜKÇÜN TRINGA OCHROPUS

Göçmendir, ülkemizde bazı bölgelerde geçiş sırasında görülürler. Bacaklar ve gaga koyu yeşildir. Üreme sezonunda bataklıkların ıslak kısımları ile yaşlı çam, ladin ve kızılğaç ormanlarında, göl, bataklık ve dere çevresinde, liken ve yosunların bulunduğu alanları tercih ederler. Üreme sezonu dışında bataklıklar, göl kenarları, küçük baraj ve göletlerde yaşarlar. Ağırıklı olarak sucul ve karasal böceklerle, solucanlar, küçük kabuklular, balıklarla beslenmelerine rağmen omnivorlardır; bitki parçacıklarıyla da beslenirler.

SUKILAVUZU

RALLUS

AQUATICUS

Zonguldak Bölgesi'nde nadir görülen türlerden birisidir. Görülmesi zordur, fakat sazlıklardan sesini duyabilirsiniz. Yiyecek aramak için çamurlu böl geleri ve 5-30 cm derinliğinde sığ durgun veya yavaş akan suları tercih ederler. Tatlı veya tuzlu sularda ürerler. Üreme sezonu dışında türler yal nız başına gezerler. Kış aylarında bazen en fazla 30 bireye kadar çıkan kü çük gruplar halinde de dolaşabilirler. Omnivorlardır, solucan, sülük, yumu şakça, amfibi ve böceklerle beslenirler. Özellikle sonbahar ve kış aylarında kök, tohum, meyve dahil bitki parçalarıyla beslenirler.

ÇAMURCUN ANAS CRECCA

Yüzeyden beslenen ördeklerin en küçüğüdür. Erkeklerin göz çevresi sarı çizgiye sahip olup ense yeşil renklidir. Dinlenme sırasında yatay beyaz çizgisi ve kuyruk altı sarı rengi ile kolayca fark edilmektedir. Üreme sezonunda sığ suları, özellikle ormanlıkların etrafını tercih ederler. Dinlenmek için de oldukça yoğun otların örtüdüğü uygun yerleri tercih ederler. Açık sulara nazaran özellikle küçük ormanlık alanlardaki nehirlerin oluşturduğu vadi, sulak alan, nehir, tatlısu gölü ve sığ bataklıklar gibi verimli bitki örtüsüne sahip bölgeleri tercih ederler. Bu tür, bahar ve yaz aylarında kabuklu, böcek, solucan, yumuşakça gibi hayvansal kalıntılarla beslenir.

KARA ÖRDEK MELANİTTA NİGRA

Ülkemizde nadiren görülen türlerdendir. Bugüne kadar 19 tane kaydı mevcut olup, Zonguldak Filyos Bölgesi'nde ilk kez 2009 tarihinde görülmüştür. Erkek bireyler simsiyah renkte olup, dişi ve genç bireyler ise kahverengidir. Gölet, göl, akarsu, yavaş akan nehir yakınındaki bataklık tundralarında ve denizlerde yaşarlar.

Genellikle yumuşakçalar ile, kışın ise özellikle kabuklular, solucanlar, böcekler gibi diğer sucul omurgasızlarla beslenmesine rağmen küçük balıklar ve yumurtalarıyla da beslenirler. Kış göçmenidir.

BENEKLI SUYELVESİ PORZANA PORZANA

Üreme sezonu ve kışın aynı habitatları tercih ederler. Genellikle 15 cm derinliğinden daha az kışın ise 7 cm derinliğinden daha az sığ suları tercih ederler. Özellikle çamurlu ve nemli yerleri severler.

Omnivorlardır; küçük sucul böceklerin erginleri ve larvaları (Trichoptera, Odonata, Diptera, Coleoptera, Hemiptera, Lepidoptera), solucan, yumuşakça ve 1-2 cm uzunluğundaki küçük balıklarla beslenirler. Ayrıca Panicum, Oryza, Carex ve Schoenoplectus gibi bitkilerin yaprakları ve kökleriyle beslenirler. Zonguldak'ta nadiren Filyos nehri kenarlarında görülmektedir.

MEZGELDEK

TETRAX

TETRAX

IUCN tarafından neredeyse nesli tükenme tehlike altında olan "NT" kategorisinde listelenmektedir. En küçük toydur. Erkeklerin boynu kalın ve siyah renklidir. Kur dansları görülmeye değerdir.

Kur döneminde erkek bireyler bu boyunlarını kabartmaya çalışırlar. Kuru, ılıman çimenlikler ile bozkırlar ve geniş düzlüklerde bulunurlar. Erkekler kısa boyunlu bitki örtüsüne tercih ederken, dişi bireyler uzun boylu bitki örtüsüne sahip alanlarda bulunurlar. Omnivorladır; böcekler ve tohumlarla beslenirler. Aşırı avcılık yüzünden sayıları azalmış, doğal hayatta görülme şansları azalmıştır.

GÜLEN DENİZ KIRLANGICI GELOCHELIDON NILOTICA

Gagası kalın ve siyahtır. Göçmen bir türdür. Seyrek bitki örtüsüne sahip adalar, tuzlu ve çamurlu bataklıklar, tatlı su lagünleri, haliç, deltalarda ürerler. Üreme sezonunda böceklerin bol bulunduğu göller, çayırlar ve yarı çöl bölgeleri tercih ederler. Üreme sezonu dışında kıyı lagünleri, bataklıklar, ıslak alanlar, büyük göl, nehir, göletlerde bulunurlar. Fırsatçı beslenme tarzı vardır. Karasal ve sucul böcek, örümcek, solucan, küçük sürüngen, 6-9 cm uzunluğunda küçük balıklarla ve deniz omurgasızlarıyla beslenirler.

ELMABAŞ PATKA AYTHYA FERİNA

Zonguldak Bölgesi'nde sık görülen türlerden birisidir. Zonguldak Liman, Kozlu ve Filyos bölgelerinde kayıtları bulunmaktadır. Erkek bireyler; kızıl bir kafaya, siyah boyun ve kuyruğa sahiptir. Siyah gaga üzerine gri bant mevcuttur. Dişiler ise kahverengidir. 6 m derinliğinden daha az ve besin açısından zengin açık suları tercih ederler. Üremek için karasal sulak alanları tercih etmelerine rağmen acı veya tuzlu gölleri ve yavaş akan nehirlere de uğrarlar. Omnivorlardır, su bitkilerin tohum ve kökleriyle beslenir. Ayrıca sucul böcek ve larvalarla, yumuşakçalarla, kabuklularla, solucan, amfibi ve küçük balıklarla da beslenirler.

KADİFE ÖRDEK MELANİTTA FUSCA

Türkiye'de ve dünyada çok nadir görülen türlerden birisidir. Bu yüzden IUCN tarafından nesli tehlikede "EN" olarak listelenmektedir. Zonguldak Filyos Bölgesi'nde ilk kez 06.03.2011 tarihinde görülmüştür. Beyaz gözle kesi ve kanatlarındaki beyaz bant ile Kara ördekten kolayca ayırt edilir. Sahil şeridinin yakınındaki ormanlık araziler, küçük tatlısu gölleri ve nehirlerde ürerler. Genellikle kışın deniz kıyılarına uğrarlar. Göç döneminde tatlısu göllerine uğrayabilirler. Yumuşakça, kabuklu, solucan, derisidikenlilerin çoğu ve küçük balık, böcekler ile beslenirler.

KARASIRTLI MARTI LARUS FUSCUS

Zonguldak Bölgesi'nin birçok kıyı şeridinde görülürler. Göçmendirler. Çimen yamaçlı kıyılarda, kum tepelerinde, kayalıklarda, açık deniz adalarında ve bataklıklarda ürerler. Üreme sezonu dışında lagün ve nehir ağzlarının yanı sıra deniz kıyılarında da görülürler. Omnivordurlar; yaygın olarak yemlerini diğer hayvanlardan fırsatçı olarak yararlanırlar. Küçük balık, karasal ve sucul omurgasızlar, kabuklular, yumuşakçalar, solucanlar, kuş yumurtaları ve bazen de kemirgen ve tahıllarla beslenirler.

TAŞÇEVİREN ARENARIA INTERPRES

Çakıllı ve taşlık alanlarda gagasıyla taşların altında besin arama davranışı yüzünden bu isimle bilinirler. Göçmendirler. Üreme sezonunda kıyıya yakın yerler ile tundra, bataklık ve taşlık kıyılarda bulunurlar. Kışın ise kayalık ve çakıllı kıyılarda, dalgakıranlarda, yosunların ve yumuşakçaların bol bulunduğu kıyıları tercih ederler. Özellikle böcek ve larvalarıyla, örümceklerle beslenirler. Üreme sezonu dışında da böceklerle, kabuklularla, yumuşakçalarla, solucanlarla, küçük balık bazen de leşçil olarak beslenirler.